

УДК 75.047/75.04:75.034-035.675.2(477)"18–20"
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-2>

Уляна БЕЛНАКІТА,
orcid.org/0000-0001-9082-8415
студентка IV курсу кафедри образотворчого мистецтва
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) umbelnakita.im17@kubg.edu.ua

ВІЗІЇ ПРИРОДИ ТА САДИБИ ЛИЗОГУБІВ У СЕДНІВСЬКОМУ ПАРКУ

Характеристика основної теми. Природа України упродовж багатьох століть надихала різних представників творчих кіл: композиторів, письменників, скульпторів і живописців. Враховуючи, що ця пам'ятка садово-паркового мистецтва від другої половини ХХ століття стала плернерною базою Спілки художників України, низка митців присвятила значну увагу візіям тамтешніх краєвидів, що нині складають окрему сторінку вітчизняної образотворчості.

Проблема дослідження. Віддзеркалення «тональності» краєвидів Седнева, перлини садибно-паркового мистецтва Наддніпрянської України досі не стало предметом окремого дослідження, хоча особливі настроєві «види» притаманні для візій даної місцевості.

Мета дослідження – визначити коло художників, що зверталися у своїй плернерній діяльності до образів садиби Лизогубів у Седневі.

Результати дослідження. Так, у творчості окремих художників образи одних і тих самих куточків природи й урбаністичного пейзажу набували осібних рис, як у непересічних митців Т. Шевченка, І. Штільмана, О. Шовкуненка, Т. Яблонської, М. Вайништейна; видозмінювались відповідно до вимог часу, стилістики, опанування технічних засобів виразності. Важливу роль також відіграла особиста професійна майстерність, адже завдяки авторському баченню, хисту та глибині таланту зорові наративи доповнювались різноманітними аспектами інтерпретації та втілювались по різному з професійної точки зору.

У творчості окремих сучасних художників образи Седнівського парку та Садиби Лизогубів стали сприйматися, як враження, які застигли у миттєвості, з емоціями окрилення чи туги, натхнення, здивування, стану закоханості. Зокрема, у роботах Т. Сільваші, О. Ройтбурта, П. Макова, О. Сухоліта, С. Панича, Г. Вишеславського, В. Трубіної, П. Бевзи, В. Цаголова, Е. Бельського, О. і С. Животкових, А. Криволапа тощо.

Ключові слова: Седнів, живопис, види садиби Лизогубів, ХІХ – початок ХХІ століть.

Ulyana BELNAKITA,
orcid.org/0000-0001-9082-8415
4th year Student at the Department of Fine Arts
Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) zpr.ukr.ua@gmail.com

VISIONS OF NATURE AND LYZOGUB'S MANORS IN SEDNIVSKY PARK

Characteristics of the main topic. For many centuries, the nature of Ukraine has inspired various representatives of creative circles: composers, writers, sculptors and painters. Given that this monument of landscape art from the second half of the twentieth century became a plein air base of the Union of Artists of Ukraine, a number of artists have paid considerable attention to the visions of local landscapes, which now form a separate page of domestic art.

Research problem. The reflection of the "tonality" of Sednev's landscapes, the pearl of manor and park art of Dnieper Ukraine, has not yet been the subject of a separate study.

The purpose of the research is to determine the circle of artists who turned to the images of the Lyzohub estate in Sedniv in their pener activity.

Results of the research. Thus, in the works of individual artists, the images of the same corners of nature and the urban landscape acquired special features, as in T. Shevchenko, I. Shtilman, O. Shovkunenko, T. Yablonska, M. Weinstein; modified in accordance with the requirements of time, style, mastery of technical means of expression. Personal professional skills also played an important role, because thanks to the author's vision, skill and depth of talent, visual narratives were complemented by various aspects of interpretation and embodied in different ways from a professional point of view.

In the works of some contemporary artists, the images of Sednivsky Park and the Lyzohubiv Estate began to be perceived as impressions that froze in an instant, with emotions of wings or sadness, inspiration, surprise, love. In particular, in the works of T. Silvasi, O. Roitburt, P. Makov, O. Sukholit, S. Panich, G. Vysheslavsky, V. Trubina, P. Bevza, V. Tsagolov, E. Belsky, O. and S. Zhyvotkov, A. Krivolapa et al.

Key words: Sedniv, painting, types of Lyzohub's estate, ХІХ – beginning of ХХІ centuries.

Постановка проблеми. Седнівський мальовничий парк-ансамбль, розташований у предковічних землях Чернігівщини, веде свій початок від XVIII століття. Тоді землі, розташовані на притоці ріки Дніпра – ріці Десна, а саме на річці Снов, що знаходилися на відстані близько 25 км від стародавнього літописного Чернігова, наприкінці XVII століття стали маєтністю одного з видних представників козацької старшини.

Так, вони перейшли у власність відомого чернігівського полковника, військового, письменника-історика Якова Лизогуба, онука славнозвісного гетьмана Петра Дорошенка, соратника гетьмана Івана Мазепи, що виконував функції посла між останнім і Петром I, близьким із полковником Данила Апостола, а надалі дісталися у спадок його нащадкам.

Ще з середини XIX – початку XX століття седнівський парк із садибою Лизогубів став місцем паломництва художників, починаючи від Тараса Шевченка, Л. Жемчужникова, Л. Лагорію й О. Сластьона. Тому упродовж останнього століття легендарний ансамбль багатьма видатними живописцями і графіками сприймався як традиційний осередок вільної мистецької думки й інновацій у художній царині, пов'язаними із новітніми творчими експериментами у галузі візуального мистецтва, що потребує окремого дослідження.

Аналіз досліджень. Історії окремих мистецьких студій на теренах Седнівського парку присвячені праці низки істориків, знавців шевченкіани, мистецтвознавців і художників кінця XX – початку XXI ст. Зокрема, у цьому зв'язку варто назвати розвідку І. Сондюкова під назвою «Тоді поїду я в Седнев...». Старовинне містечко на Чернігівщині в житті Тараса Шевченка», оприлюднену в газеті «День» 2005 р. На її шпальтах автор проаналізував спогади Кобзаря від відвідування маєтку братів Лизогубів в означеній місцевості, з одним із яких (Андрієм) він приятелював, про що писав В. Репніній (Сондюков, 2005: 2).

Окремі замітки були написані про творчість Т. Яблонської під час седнівських пленерів. Як яскравий приклад варто назвати замітку О. Ореховича «У Седнів на 100-річчя Тетяни Яблонської» (Орехович, 2017), в якій наведено кілька штрихів діяльності провідних митців вітчизняної Спілки художників на теренах садиби у післявоєнний час. У періоду 1980-х – 2000-х рр. кілька публікацій присвятили седнівським пленерам тандеми Т. Сільваші та А. Чебикіна (тодішнього ректора Київського художнього інституту) (Сільваші, 2008: 36–43) і О. Солов'йова й А. Ложкіної (Солов'єв, 2010). Однак цими працями не вичер-

пується літопис звернення провідних художників до садибно-паркового ансамблю Лизогубів у Седневі, оскільки пленерна діяльність у межах означеної пам'ятки нині активно продовжується, у тому числі студентами Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мета статті – дослідити етапи звернення вітчизняних художників до візії краєвидів Седнівського парку та садиби Лизогубів у ньому упродовж середини XIX – початку XXI століть.

Виклад основного матеріалу. Історично Седнів за археологічними даними був заселений ще скіфами. Надалі тут мешкали данські колонізатори від VII століття, а згодом праслов'янські поселенці – поляни, древляни, сіверяни, радимичі, котрі з часом влилися до складу киеворуської держави.

З другої половини XVII століття містом володів Яків, родом з Гельмязева, а згодом його син Юхим Лизогуб, теж військовий і політичний діяч, полковник. Потому розбудову здійснював онук першого, Яків Юхимович Лизогуб, що обіймав досить визначну посаду – був бунчужним і генеральним обозним упродовж 1713–1749 рр. Наприкінці XVII століття (1690 р.) тут була зведена барокова Воскресенська (Різдва Богородиці) церква, що стала родовою усипальницею Лизогубів (надалі в якій було зведено класицистичний дах), а також традиційна тридільна дерев'яна церква святого Юра (Георгія), виконана у стилі бароко. Тоді ж, окрім цих святинь, які збереглися й донині, була зведена Кам'яниця Лизогубів (1690 р., перебудована протягом XIX століття), що поклала початок фундації Садиби Лизогубів, котра від XVIII століття почала отримувати образ непересічного дворянського гнізда.

Завдяки розбудові тут садово-палацового ансамблю родини Лизогубів упродовж XVIII – першої половини XIX ст. території Седнева поступово перетворилися на диво симбіозу архітектури та ландшафтного протодизайну, що привертало увагу до цієї садиби з-поміж інших магнатських маєтностей України у складі Російської імперії.

Безкраї квітучі рівнини доповнювали образ чаруючої природи, перед якою навіть не встояв навіть наш національний пророк Кобзар. Він прибув сюди вперше ще навесні 1846 р., коли вирішив відвідати Седнів за завданням Археографічної комісії для виявлення старовинних документів і їх вивчення.

Т. Шевченко тоді працював пліч-о-пліч із істориком, етнологом і етнопсихологом М. Костомаровим, істориком, професором, академіком Російської академії наук С. Соловйовим (Герасименко,

2007: 1–512; Археографічна, 2020). Поет і літератор приблизно у той час паралельно здійснював свої епохальні замальовки «Живописної України», серії, розпочатої 1844 року, що стали невід’ємною пам’яткою художньої думки доби, документом епохи та віддзеркалювали «дух» окремих споконвічних місцин України, якими замилювався поет і мистець. У цьому проєкті він прагнув віддзеркалити велич, силу і славу рідної землі.

Збереглися рядки Кобзаря, в котрих він викладав свої міркування з цього приводу: «Мне кажется, будь родина моя самая бедная, ничтожная на земле – и то бы она мне казалась краше Швейцарии и всей Италии. Те, которые видели однажды нашу Краину, говорят, что желали бы жить и умереть на ее прекрасных полях. Что же нам сказать ее детям? Должно любить и гордиться своею прекраснейшею матерью. Я как член ее великого семейства служу ей ежели не на существенную пользу, то по крайней мере на славу имени Украины. Обладая в мале искусством в живописи, предпринял я издание, названное мною “Живописная Украина”» (Живописна). З 1845 р. він планував продовжити епохальну роботу над «Живописною Україною».

Вдруге Тарас Григорович відвідав легендарний Седнів у березні 1847 р. Тоді він прибув на запрошення свого друга Андрія Лизогуба (1804 р. народження), нащадка козацького роду, великого мецената і прихильника мистецтва, брата композиторів і піаністів-віолончелістів Олександра та Іллі (1787 р. народження) Лизогубів. Збереглися описи цієї місцини у листах Тараса Шевченка до Андрія Лизогуба.

Виконані Т. Шевченком праці «Селянська родина» та «На пасіці» (1846 р.) цілком могли бути виконані у Седневі. Настроєм персонажів Кобзаря притаманні доброзичливість, утвердження святості родинних стосунків, що найчастіше розглянуті у спокої погожого надвечір’я, серпанкових сутінків, що підкреслюють настроєвість пейзажів. Його нескладні за сюжетом роботи означеного періоду відзначаються простором для роздумів і рефлексією у природі живих людських почуттів.

Полотна художника 1840-х років вирізняє гармонія кольорів, широтою палітри. Зокрема, застосуванням величезного спектру відтінків блакитної, зеленкуватої та білої барв. Художник майстерно передав стан природи, любив зосередитися на зображенні моделі у національних настроях на тлі знакових символів – вишневого садку біля хати, соняхів, калини тощо.

Так, його твори 1840-х рр. наповнені м’якими соковитими вальорами, заворожує й гра світла

та тіні, що привернути увагу розтушовками та тональними градуйованими розтяжками. При цьому тіні у роботах Т. Шевченка мають романтично-сентиментальну легку текстуру, барви матерій рефлексують на них та поступово плавно переходять одна в іншу. Кобзар вмів насичувати образи своїх портретованих, зокрема Андрія Лизогуба, виконаних у Седневі, незвичайною «атмосферністю», настроєвістю.

У цьому зв’язку варто навести рядки дослідника І. Сюдюкова 2005 р. «І в найважчі, нестерпно самотні місяці й роки пекельного заслання в Орській фортеці та Новопетровському форті пам’ять про Седнев, де геніальний творець провів, власне, не так вже й багато часу (квітень 1846 року; березень-квітень 1847 року), була для Шевченка наче рятівним ковтком духовного свіжого повітря, допомагаючи йому вижити. Ось рядки з листа Тараса Григоровича до друга й сестри по духу Варвари Миколаївни Репніної (7 березня 1850 року): «Молюся Богові і не трачу надії, що коли-небудь буде край мого нещастя. Тоді я поїду в Седнев і там змалюю в церкві образ «Смерть Спасителя» (Сюдюков, 2005).

І в найстрашніші хвилини перед внутрішнім зором Тараса Григоровича раз по раз поставали картини щасливої пори в Седневі: напружена й натхненна праця над передмовою до нового видання «Кобзаря» (це ж там, у Седневі, були написані прекрасні, сповнені почуття національної й людської гідності рядки про те, що у росіян – «народ і слово», але і у нас, українців, теж є «народ і слово!»); майстерня поета в мезоніні над берегом Снову (згорів у 1883 році); сад перед будинком Лизогубів, чарівний старий сад – частина його збереглася...» (збережено орфографію оригіналу) (Сюдюков, 2005).

Враховуючи, що Андрій Іванович Лизогуб був близьким приятелем Тараса Григоровича Шевченка, важливо відзначити, що перший на початку XIX століття написав для соборного храму Седнева місцеві ікони Спасителя та Різдва Богородиці (храмова). Образ цієї споруди доповнювали також копії картин відомих митців Ренесансу та бароко. Зокрема, “Madonna de la Segiolla” Рафаеля, «Різдво Христове» Маротті та «Спаситель» Дольче.

До початку XX століття також у цій обителі знаходився некрополь – пантеон слави родини Лизогубів, понад 40 представників якої були поховані тут. З часом у середині XIX ст. тут було прибудовано дзвіницю, 1880 р. Різдво-Богородичний храм було перейменовано у Воскресенський (Тарас Шевченко, 1961: 36–38).

Саме у першій половині XIX століття садибу доповнив образ Глібової Альтанки (ротондальної споруди на пагорбі понад схилами ріки Снов, що складається з восьми білих колон тосканського ордену). Свою назву означена споруда, зараз – пам'ятка архітектури національного значення, отримала від імені видатного українського поета-байкаря Леоніда Глібова. Останній любив відпочивати у ній під час гостювання в Лизогубів. А вже з оселенням тут у 1830 р. братів Андрія й Іллі Лизогубів старий парк був значно доопрацьований у стилістиці романтизму, доповнений різноманітними сходами, доріжками тощо. Також в означений час ансамбль палацово-парковий ансамбль був розширений (зараз його територія складає 22 гектари) й упорядкований відповідно до тодішньої моди на мальовничі місцини (Самохіна, 2006: 42–58).

Загалом седнівські краєвиди надихали велику кількість непересічних представників української інтелігенції. Враховуючи, що Семен Юхимович Лизогуб (народився 1689 р. на Чернігівщині) був прапрадідом славетного Миколи Гоголя по матері, згаданий непересічний літератор і мислитель навідувався до родового гнізда своїх родичів (Лазаревский, 1882: 8).

Від 1920 р. тут утвердилася радянська влада, 1964 р. у населеному пункті був організований будинок творчості та відпочинку Співки художників України, завдяки чому низка митців змогла отримати доступ до пленеру у цьому чарівному куточку Наддніпрянщини.

У Седневі працювала велика кількість представників творчої інтелігенції. У місті наразі встановлено кілька пам'ятників. Зокрема, на честь перемоги дружини чернігівського князя Святослава Ярославича над військом половецького воєначальника Шарукана.

Крім того, у місті було встановлено пам'ятники, зокрема Кобзареві. Виконане на замовлення Ф. Лизогуба погруддя Т. Шевченка роботи за одними даними скульптора Ф. Балавенського, бл. 1904 р., за іншими – М. Гаврилка на каштановій алеї, де любив прогулюватися Кобзар, біля Червоного мосту, нині демонтоване. Натомість 2010 р на місці старого пам'ятника встановлено новий роботи скульптора А. Балого. Також місцевість прикрашає пам'ятник байкарю Л. Глібову, а також місцевому казкарю, поету та перекладачу А. Казці, котрі любили працювати у маєтку.

Окремо варто згадати монумент видатній українській художниці ХХ – початку ХХІ століття Т. Яблонській (виконаний у бронзі, встановлений біля Будинку творчості у 2007 р. за ініціативою

місцевих мешканців, оскільки саме тут мисткиня написала величезну кількість робіт, частина з яких прикрашає виставкові зали «Седнева»). 2019 р. у Седневі було відкрито меморіальну дошку Л. Лук'яненку на фасаді будинку, де він мешкав.

Також тут знімалася низка епохальних кінофільмів. Зокрема, про найвидатнішого українського мислителя «Григорій Сковорода» (1958 року), за мотивами гоголівської містичної праці «Вій» (1967 року), культова «Шурочка» (1982 року), класика радянського кінематографу «Батальйони просять вогню» (1984 року) та фільм «Коли падають дерева» (2016 року), в яких закарбовано звитяжну слава цієї місцевості.

До замальовок садибно-паркового ансамблю Лизогубів у Седневі зверталася низка художників. Твори окремих з них увійшли до скарбниці національного мистецтва. Зокрема, особливою популярністю користувалися впровадження братів Лизогубів початку XIX ст. – образи мурованих руїн, таємничих гротів, містка через рів, проритого у старовинному валі, білоколонної альтанки зі сходами понад річкою Снов.

Враховуючи, що крім Т. Шевченка, котрий залишив нащадкам акварель із видами Седнева (саме тут він насолоджувався гармонією природи, проживав останні дні щастя на волі), також на гостинах у садибі мешкали Л. Жемчужников, Л. Лагрю й О. Сластьон, у доробку яких слід шукати краєвиди місцини. З цього приводу Ігор Сяндюков зазначає: «цінні спогади про цю родину, наприклад, залишив Лев Жемчужников». Андрій Лизогуб у лютому 1847 року запросив Тараса Григоровича до Седнева задля написання портретів дружини власника маєтку та його трьох дітей (Бігач, 2020).

Шкода, що не всі твори Кобзаря седнівського періоду збереглися. «На жаль, пожежа, що сталася 19 березня 1883 року, знищила велику кількість цінних старих книжок, стародавніх актів, мемуарів, і, нарешті, малюнків самого Шевченка...». Хоча улюблена липа великого Пророка з низько звисаючими вітами, посаджена в центрі саду, в якому він гуляв у XIX столітті, й збереглася у Седневі донині. У садибно-парковому ансамблі поет мешкав у флігелі, де писав свої творчі роботи та літературні твори. Тут він виконав і портрети братів Лизогубів – Іллі (олією) й Андрія (олівцем), з місцевими робітниками він любив спілкуватися під липою в саду, де й замальовував їх (Замошник, 1961: 1–70).

Також окремо варто відзначити, що тут гостювали й письменники. А вже самі брати Лизо-

губи були великими шанувальниками літератури й мистецтва, тому в їхній садибі склався знайний літературно-артистичний осередок, до якого охоче приїздили діячі культури.

Зокрема, крім знаного байкаря Леоніда Глібова, особливу любов до цієї місцевості виказував непересічний мовознавець і літератор Борис Грінченко, іменем якого названий наш університет. Відповідно, у творчості означених авторів варто шукати описи образів Седнева, закарбовані у слові, штибу «зелений гай густесенький – неначе справді рай...» з «Журби» Л. Глібова.

Ще 1959 р. у місті працював І. Штільман. Тут було виконано його твір «Осінь в Седневі» (полотно, олія), яке надихало й інших художників відвідати цю місцевість.

Перший художній пленер для художників Спілки радянського часу відбувся у Седневі навесні 1964 р. Серед знамих митців образи шевченкової липи в Седневі змальовував О. Шовкуненко, виконували творчі роботи Т. Яблонська, М. Вайнштейн, Б. Вінтенко, Г. Гармидер, А. Шкурко (Ясновська, 2011: 329–333). Надалі багато уваги Седневу присвятив художник А. Зорко.

Тетяна Нилівна залишила мальовничі спогади про Седнів: «У седнівському будинку творчості працювали сотні українських художників. По всіх пагорбах, понад річкою можна було бачити постать із мольбертом. По етюдах, зроблених у Седневі, я колись написала картини – «Літо», «Травень», «Льон», «Юність», «Зимовий день в Седневі», «На фермі взимку», «Стара тепла піч», «Ясний вечір», «Стара оселя» і нескінченні пейзажі... Тут росли мої діти, тепер ростуть онуки. Зараз мені важко ходити далеко, і я майже не бачу ні річки, ні луків, ні пагорбів. Переважно я сиджу на ганочку в глибині старого саду. Зі свого «бабиного трону», як прозвали онуки заплямованого олійними фарбами стільця, мені видно великі липи, що ростуть поруч, сад із старими яблунями, столики під липами, блакитну веранду. З ганочку, з лавок навколо я написала вже десятки етюдів. Часом здається, що джерело вичерпане, але життя дарує все нові відчуття, все нові варіації. Цього літа я знову наважилася відвідати старий Лизогубівський парк і намалювати ампірну альтанку, де Глібов написав славнозвісну пісню «Стоїть гора високая». За ті роки, що я не бачила її, гай навколо альтанки розрісся ще більше і зовсім закрив і річечку, і долину, по якій вона біжить. Але чари, що надихали Глібова, досі живуть біля неї. Якось у Седневі я захопилася плетінням із соломи декоративних ляльок. Вони нагадували

мені образи якихось праслов'янських оберегів, символів давнини. Я немовби поринала душею у цей прадавній світ. Потім заходила їх малювати. З'являлися все нові й нові образи. Виникла ціла серія цих оберегів». (Тетяна Яблонська. Каталог виставки, Київ, 1997) (Орехович, 2017).

Олексій Барбарук-Трипільський 2007 р. щодо Тетяни Нилівни у Седневі зазначав: «Тетяна Нилівна багато років свого життя пов'язала з чудовими краєвидами Седнева. «Будинок творчості художника у Седневі на Чернігівщині був її «третім домом». Це місце десятиліттями було джерелом натхнення художниці. Аби стати на хвилину на її місце, варто вийти «на пленер» – до парку або кам'яниці Лизогубів, до альтанки Леоніда Глібова над річкою Сномом. З кожного із цих краєвидів Яблонська зробила десятки етюдів і пейзажів. «Літо», «Льон», величезний седнівський цикл залишили нам Чернігівщину Яблонської. І в Закарпатті, і в Седневі Тетяна Нилівна зуміла почати свою манеру писати неначе з чистого аркуша. Перед глядачем на виставках щоразу поставала інша Яблонська. Ніби мінялася сама суть людини» (Пам'ятник, 2020).

Упродовж кількох років, на межі 1980-х – 1990-х рр., тут влаштовувалися так звані «Седнівські пленери»: 1988, 1989 і 1991 років. Тоді у двомісячних творчих резиденціях від Спілки художників спочатку УРСР, а потім Незалежної України під керівництвом голови молодіжної секції Спілки художників Т. Сільваші (у подальшому лідер групи, заснованої 1992 р. «Живописний заповідник») за участі мистецтвознавця О. Соловйова формувалися окремі творчі об'єднання художників, що визначили вектори розвитку українського мистецтва періоду розпаду СРСР (Седнівські). У 1988 р. у цьому заході брали участь О. Ройтбурт, П. Маков, О. Сухоліт, С. Панич, Г. Вишеславський та інші.

1989 року седнівський пленер відбувся за участі майбутніх учасників сквоту «Паризька комуна». Так, були присутні В. Трубіна, О. Голосій, О. Гнилицький, які тогоріч влаштували звітну виставку в Музеї українського образотворчого мистецтва (нині НХМУ) (Седнівські, 2020).

На пленер 1991 року вдалося запросити до Седнева й студентів-п'ятикурсників. Тоді з-поміж них приїхали П. Бевза, С. Звягінцев, В. Цаголов, Е. Бельський, О. і С. Животкови, Д. Дульфан, А. Криволап та інші. Більшість з них відкривала нові мистецькі горизонти, місце Седнева в яких варто переоцінити.

В середині 1990-х рр. у Седневі також відбувалися пленери під назвою «Снов». Їх організову-

вав староста другого і третього заїзду до Седнева, художник Д. Фіщенко. Ці заходи вже не мали на меті освітнього навчання за певною програмою. Тоді в них брали участь С. і О. Животкови, П. Керестей, М. Кривенко, О. Сухоліт й ін. (Сільваші, 2008: 36–43; Соловьев, 2020).

Так, тут щорічно від 2004 р. відбувається літературно-мистецький фестиваль «Седнівська осінь», в якому беруть участь низка художників, скульпторів, культурних діячів, літераторів, музикантів, співаків. Під час таких заходів, які об'єднали довкола себе представників творчих професій та молодь, до Седнева приїждять делегації з Національної спілки художників України, українські бандуристи, хоровики, поети тощо.

На фоні цих заходів 2009 р. президент України В. Ющенко підписав Указ, за яким в Седневі Чернігівської області має бути створений державний історико-культурний заповідник «Садиба Лизогубів», як пам'ятка національного значення та охоронна зона. З цього часу мистецьким святом-фестивалем «Седнівська осінь», живописними пленерами, симпозиумами з різних видів професійного та народного мистецтва, концертами класичної та народної музики, камерними театральними виставами і літературними читаннями у населеному пункті мали опікуватися на державному рівні Міністерство культури (нині та інформаційної політики) України та Чернігівська обласна державна адміністрація разом із творчими національними спілками (Указ, 2020).

Приміром, 2017 р. тут працював художник Р. Найдзон, котрий виконав твір «Седнів навесні»,

полотно, олія. Серія робіт, з-поміж яких вирізняється «Літо в Седневі», є у творчому доробку останніх років київської художниці О. Варкач.

У Седневі також винайшов власну технологію народний художник України І. Марчук. 2018 р. тут працювала художниця І. Годунова, яка написала твір «Зима в Седневі». Упродовж останніх років тут відбувалися творчі приїзди групи художників «Гуйда і учні», в межах яких М. Гуйда та В. Чепелик разом зі своїми учнями працювали на седнівському пленері.

2020 р. під керівництвом О. Попінової студенти кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка проходили пленерну практику у Седневі, завдяки чому виконали численні ескізи, етюди, малюнки.

Висновки. Отже, осмислено візії седнівського парку у творчості таких художників, як Т. Шевченко, І. Штільман, О. Шовкуненко, Т. Яблонська, М. Вайнштейн, Б. Вінтенко, Г. Гармидер, Т. Сільваші, О. Ройтбурт, П. Маков, О. Сухоліт, С. Панич, Г. Вишеславський, В. Трубіна, О. Голосій, О. Гнилицький, П. Бевза, С. Звягінцев, В. Цаголов, Е. Бельський, О. і С. Животкови, Д. Дульфан, А. Криволап, А. Шкурко, А. Зорко, Д. Фіщенко, П. Керестей, М. Кривенко, О. Варкач, Т. Діденко, І. Марчук, М. Гуйда, В. Чепелик, О. Попінова тощо.

З'ясовано, що означені митці віддавали перевагу мальовничим акварелям або техніці живопису, які дозволяють віддзеркалювати багатство напівтонів, мерехтливості вальорів, виразно накладати мазки фарби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Археографічна комісія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F (дата звернення: 28.11.2020 р.).
2. Бігач: запряжені кріпаки, обурений Тарас і золота карета (10.11.2018 р.). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2576788-bigac-zaprazeni-kripaki-oburenij-taras-i-zolota-kareta.htm> (дата звернення: 20.11.2020 р.).
3. Герасименко Н. О. Археографічна комісія при Петербурзькій АН. *Енциклопедія історії України: у 10-ти т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2007. Т.4: Ка–Ком. 528 с.: іл.*
4. Живописна Україна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0 (дата звернення: 28.11.2020 р.).
5. Замошник О. Д., Зубко Г. Г., Прокопенко Л. Є. Чернігівщина в біографії і творчості Т. Г. Шевченка. Чернігів: Чернігівський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів, 1961. 70 с.
6. Лазаревский А. М. Люди старой Малороссии. Лизогубы. *Киевская старина*. 1882. Кн. 1. С.101–125.
7. Орехович О. У Седнів на 100-річчя Тетяни Яблонської (17.02.2017 р.). URL: <http://chz.org.ua/u-sedniv-na-100-richchya-tetyanu-yablonskoji/> (дата звернення: 20.11.2020 р.).
8. Пам'ятник Т. Яблонській у Седневі. URL: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/68215_pamyatnik-yablonskoj-sednev.htm (дата звернення: 20.11.2020 р.).
9. Самохіна Н. Родина Лизогубів та її внесок у розвиток культури. *Скарбниця української культури: зб. наук. пр.* Вип. 7. Чернігів, 2006. С.42–58.
10. Седнівські пленери. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/glossary/sednev-plenary.html> (дата звернення: 29.11.2020 р.).

11. Сільваші Тіберій, Чебикін Андрій, Соловійов Олександр. Седнівське покоління. *Aura*. 2008. №2. С. 36–43.
12. Соловьев Александр, Ложкина Алиса. Point Zero. Новейшая история украинского искусства. Новая волна. Часть 1. 1987–1989. *ТОП–10. 2010*. URL: <http://top10kiev.livejournal.com/279840.html> (дата звернення: 29.11.2020 р.).
13. Сондюков Ігор. «Тоді поїду я в Седнев...» Старовинне містечко на Чернігівщині в житті Тараса Шевченка. *Газета «День»*. 2005. №218. С.1–4.
14. Тарас Шевченко. *Повне зібрання творів у 10-ти томах*. Київ: АН УРСР, 1961. Т. 7. Кн. 1. С. 36–38.
15. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «Про деякі заходи зі збереження пам'яток історико-культурної спадщини селища Седнів Чернігівської області від 19 листопада 2009 р.» №943/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=943%2F2009#Text> (дата звернення: 28 листопада 2020 р.).
16. Ясновська Л. До історії досліджень давньоруських старожитностей Чернігова першої половини XIX ст. *Переяславка. Наукові записки: зб. наук. статей*. Переяслав-Хмельницький, 2011. Вип. 5(7). С. 329–333.

REFERENCES

1. Arkheografichna komisiiia. [Archaeographic Commission]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F (data zvernennia: 28.11.2020 r.). [in Ukrainian].
2. Bihach: zapriazheni kripaky, oburenyi Taras i zolota kareta (10.11.2018 r.). [Bihach: harnessed serfs, indignant Taras and a golden carriage (November 10, 2018).] URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2576788-bigac-zaprazeni-kripaki-oburenij-taras-i-zolota-kareta.htm> (data zvernennia: 20.11.2020 r.). [in Ukrainian].
3. Herasymenko N. O. *Arkheografichna komisiiia pry Peterburzkii AN. Entsyklopediia istorii Ukrainy: u 10-ty t.* [Archaeographic Commission at the St. Petersburg Academy of Sciences. *Encyclopedia of the History of Ukraine: in 10 volumes*]. Institute of the History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv: Nauk. dumka, 2007. T. 4: Ka–Kom. 528 p.: il. [in Ukrainian].
4. Zhyvopysna Ukraina. [Picturesque Ukraine.] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0 (data zvernennia: 28.11.2020 r.). [in Ukrainian].
5. Zamoshnyk O. D., Zubko H. H., Prokopenko L. Ye. Chernihivshchyna v biohrafii i tvorchosti T. H. Shevchenka [Chernihiv region in the biography and work of Taras Shevchenko]. Chernihiv: Chernihiv Regional Institute for Teacher Training, 1961. 70 p. [in Russian].
6. Lazarevskiy A. M. Liudi staroi Malorossyy. Lyzohuby [People of old Little Russia. Lizolubs]. *Kyevskaia staryna [Kiev antiquity]*. 1882. Vol. 1. P. 101–125. [in Russian].
7. Oriekhovykh O. U Sedniv na 100-richchia Tetiany Yablonskoi (17.02.2017 r.) [In Sedniv on the 100th anniversary of Tatiana Yablonskaya (February 17, 2017)]. URL: <http://chz.org.ua/u-sedniv-na-100-richchya-tetyany-yablonskoji/> (data zvernennia: 20.11.2020 r.). [in Ukrainian].
8. Pamiatnyk T. Yablonskii u Sednevi [Monument to T. Yablonska in Sedniv]. URL: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/68215_pamyatnik-yablonskoy-sednev.htm (data zvernennia: 20.11.2020 r.). [in Ukrainian].
9. Samokhina N. Rodyna Lyzohubiv ta yii vnesok u rozvytok kultury [The Lyzohub family and its contribution to the development of culture]. *Skarbnytsia ukrainskoi kultury [Treasury of Ukrainian culture]: zb. nauk. pr.* Vol. 7. Chernihiv, 2006. P. 42–58. [in Ukrainian].
10. Sednivski plenery [Sedniv plainairs]. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/glossary/sednev-plenery.html> (data zvernennia: 29.11.2020 r.). [in Ukrainian].
11. Silvasi Tiberii, Chebykin Andrii, Soloviov Oлександр. Sednivske pokolinnia [Silvasi Tiberius, Chebykin Andrew, Solovoyov Alexander. Sedniv generation]. *Aura*. 2008. №2. P. 36–43. [in Ukrainian].
12. Solovyov Aleksandr, Lozhkyna Alysa. Point Zero. Noveishaia istoriia ukraynskoho iskusstva. Novaia volna. Chast 1. 1987–1989 [Soloviev Alexander, Lozhkina Alisa. Point Zero. The latest history of Ukrainian art. New wave. Part 1. 1987–1989]. *ТОП–10. 2010*. URL: <http://top10kiev.livejournal.com/279840.html> (data zvernennia: 29.11.2020 r.). [in Russian].
13. Sondiukov Ihor. «Todi poidu ya v Sednev...» Starovynne mistechko na Chernihivshchyni v zhytti Tarasa Shevchenka [“Then I will go to Sednev...” Ancient town in Chernihiv region in the life of Taras Shevchenko]. *Hazeta «Den» [Newspaper “Day”]*. 2005. №218. P. 1–4. [in Ukrainian].
14. Taras Shevchenko. *Povne zibrannia tvoriv u 10-y tomakh* [Complete collection of works in 10 volumes]. Kyiv: AN URSSR, 1961. Vol. 7. Part. 1. P. 36–38. [in Ukrainian].
15. UKAZ PREZYDENTA UKRAINY «Pro deiaki zakhody zi zberezheniia pamiatok istoriko-kulturnoi spadshchyny selyshcha Sedniv Chernihivskoi oblasti vid 19 lystopada 2009 r.» №943/2009 [DECREE OF THE PRESIDENT OF UKRAINE «On some measures for the preservation of monuments of historical and cultural heritage of the village of Sedniv, Chernihiv region, issued on November 19», 2009 19943/2009.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=943%2F2009#Text> (data zvernennia: 28 lystopada 2020 r.). [in Ukrainian].
16. Iasnovska L. Do istorii doslidzhen davnoruskykh starozhytnosti Chernihova pershoi polovyny XIX st. [To the history of research of ancient Russian antiquities of Chernihiv of the first half of the XIX century] // *Periaslavka. Naukovi zapysky: zb. nauk. Statei* [Pereiaslavka. Scientific notes: coll. Science. articles]. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2011. Vol. 5(7). P. 329–333. [in Ukrainian].